

Asia: 801/40.02.00/2015

Ehdotus sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (työryhmän mietintö)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKOn lausunto sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO on lausuntoaan valmistellessaan käynyt keskustelua merkittävimpiä turvallisuusalan henkilöstöryhmiä edustavien jäsenjärjestöjensä kanssa.

JUKO ry näkee positiivisena asiana sotilastiedustelulainsäädännön kehittämisen. Laki parantaisi toteutuessaan merkittävästi sotilastiedusteluviranomaisen toimintaedellytyksiä hankkia tietoa puolustusvoimien tehtäviin liittyvistä kansainvälisistä uhista. Tällä hetkellä Puolustusvoimilla ei ole käytössään kaikkia niitä tarpeellisia toimivaltuuksia, joilla voitaisiin hankkia tietoja puolustusvoimien lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi. Turvallisuusympäristömme muutosten johdosta lain toivotaan tulevan voi-maan mahdollisimman pian.

Uusien tiedonhankintamenetelmien resurssit ja koulutus

Puolustusvoimille kohdennettavien taloudellisten ja henkilöstöä koskevien resurssien tulee olla sellaisia, että uudet tiedonhankintamenetelmät ovat tosiasiallisesti toteutettavissa. Esimerkiksi henkilötiedustelun suorituskyvyn kehittäminen ei tällä hetkellä sisälly mihinkään puolustusvoimien kehittä-misohjelmista.

Laissa ehdotetaan säädettäväsi sotilastiedusteluviranomaisten toimivaltuuksista muun muassa henkilötiedustelussa ja ulkomaan tietojärjestelmätiedustelussa. Puolustusvoimien tulee varmistua

siitä, että uusilla tiedonhankintakeinoilla tiedustelua toteuttava henkilöstö, kuten myös ulkomaan tietojärjestelmätiedustelun kanssa työskentelevä henkilöstö on asianmukaisesti koulutettu ja perehdytetty tehtäviinsä ja toimivaltuuksiinsa. Käytännössä tämä tarkoittaa riittäviä henkilöstö- ja taloudellisia resursseja.

Koulutuksessa tulisi tehdä tiivistä yhteistyötä suojelupoliisin kanssa. Lisäksi kansainvälisen yhteistyön hyödyntäminen on paikallaan ulkomaista henkilötiedustelua käynnistettäessä.

Työturvallisuus ja voimankäytösäännökset

Lakiehdotuksesta puuttuu kokonaan sääntely varustautumisesta voimankäyttövälineillä ja oikeudesta varautua voimakeinojen käyttöön tiedonhankintatehtävissä. Voimankäytösäännökset tulisi sisällyttää lakiin, siten että sotilastiedustelutehtävää suorittaville virkamiehille annetaan oikeudet voimakeinojen käyttöön tämän lain antamien valtuuksiensa perusteella yksityishenkilön hätävarjelusäännösten sijaan. Tällä muutoksella parannettaisiin merkittävästi tiedusteluhenkilöstön työturvallisuutta.

Henkilötiedusteluun esitettävillä uusilla tiedonhankintakeinoilla on välittömiä vaikutuksia sotilastiedusteluhenkilöstön asemaan ja työtehtävien sisältöön. Tehtävät saattavat jatkossa sisältää muun muassa peiteltyä tiedonhankintaa, jolloin esimerkiksi henkilöön kohdistuvassa vuorovaikutuksessa saatetaan käyttää vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja. Tiedusteluun liittyy monia sensitiivisiä elementtejä ja tiedustelutehtävää suorittavat virkamiehet saattavat joissain tapauksissa joutua asettaa itsensä merkittävään vaaraan.

Puolustusvoimien rikostorjunnan tehtävissä työskentelevillä virkamiehillä, joilla on kokemusta sotilas-vastatiedustelun ja henkilötiedustelun tehtävistä, on myönnetty voimankäyttöoikeudet esimerkiksi OC-sumutteen tai teleskooppipatukan käyttöön. Sotilastiedustelulakiehdotuksessa tulee antaa puo-lustusministeriölle valtuus säätää tarkemmin asetuksella sotilastiedusteluviranomaisen oikeudesta kantaa tiedonhankintatehtävissä voimankäyttövälineitä, niiden säilyttämisestä ja kuljettamisesta sekä voimakeinojen käytöstä ja niiden valvonnasta tiedonhankintatehtäviin liittyen.

Sotilastiedusteluun liittyvien henkilötietojen salassapitosäädösten muuttaminen

Laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta on todettu, että viranomaisen asiakirjojen yleinen salassapitoaika on 25 vuotta, jollei toisin ole säädetty tai lain nojalla määrätty. Sotilastiedusteluun liittyvien asiakirjojen osalta yleinen salassapitoaika, ei ole missään nimessä riittävä. Tämä koskee erityisesti asiakirjoja, jotka sisältävät henkilötietoja. Salassapitosäädöksillä tulee turvata tiedustelutoimintaan osallistuneiden henkilöiden turvallisuus. Luottamuksellisesti tietoja antaneen

avustajan tai sotilastiedustelun peitehenkilönä toimineen henkilön henkilöllisyyttä koskevia tietojen salassapidon tulee olla merkittävästi yleistä salassapitoaikaa pidempi, jotta näissä tehtävissä toimineiden tai heidän läheistensä turvallisuus ei vaarannu.

Julkisuuslain 31 §:n mukaan yksityiselämän suojaamiseksi 24 §:n 1 momentin 24–32 kohdassa salassa pidettäväksi säädetyn asiakirjan tai niitä vastaavan muussa laissa salassa pidettäväksi säädetyn tai muun lain nojalla salassa pidettäväksi määrätyn asiakirjan salassapitoaika on 50 vuotta sen henkilön kuolemasta, jota asiakirja koskee tai, jollei tästä ole tietoa, 100 vuotta. Vastaava salassapitoaika tulisi koskea myös sotilastiedusteluun osallistuvien henkilöiden henkilötietoja.

Aho Katja
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry